

Ark. Komm. $\frac{2413}{3}$ 1900.

M

Kalmar Appelgrenin kertomukset kesästä
v. na 1899 kaivaustoistaan ja löydöistään kivikau-
den asuupaikasta Kyntöläis eli Riihijellolla
Hinkusalmen maalla Osmankijärven ran-
nalla Siuruveden pitäjässä kts. museon
luetteloa N° 3762.

Tähän kuuluu:

3 kuvallista.

Hj. Appelgren, sommaren 1898.
Föret. 10/IV 1899.

N° 2272
1899 d. H.

Kiuruvesi.
Koskenkylä
Linkusalmen talo.

3634.

"Huavuri Kaarlo Mailanen lähet-
ti Heinäk. 1898 Historialliseen muse-
oon 4 kivistä muinaiskalua (Mus. luett.
N° 3564: 9-11. ja 12. (?) ilmoituksella että
ne olivat löydettyt Linkusalmen ta-
lon mutispeltoa tehdessä, joka paik-
ka sijaitsee noin 200 sylvää Osman-
järven länsikolkasta länteen" (oikeas-
taan launaseen) "päin ja on nimeltä
Kiikipelto. Paikka on karisekaista y-
länkylä ja viittä sekä pahjoiseen
että itää kohden. Talon vanha isän-
tä kertoi siitä löydetyn monenlai-
sia saviastian palasia, orehkan, muo-
toisia savikakkeja, asekiviä useampia,
joita ovat kyläläiset vieneet taika-
kaluikseen, kalan ruotaja, hiiliä ym-
läneitä kiviä ja kiukaita. Yleensä a-
lusmaa oli ollut tallattua ja asutun
näköinen. Mainitut aseet on löydetty
maan alaisen laakakiven päältä 2.
kert. syvyydestä."

Tämän ilmoituksen johdosta lä-
vin minäkin ^{Kesä 1898} paikkaa tarkastamassa.

Linkusalmen talo sijaitsee Osman-
järven luoteeseen ystävälahdel-
man korkealla launaisrannalla, entii-

sellä saarella joka takana on vetelä
nütty, nähtävästi entinen salmi. Tuon
nütyn launais - rannalla kohoaa
noin 5-8 metrin korkeinen mäki, jol-
le on tehty yletto ja josta muinaiska-
lut on löydetty; sitä sanotaan tavall.
isesti Kyntäläispellaksi, mutta myös
Riihipellaksi, kun sinne viime aikoina
on riihiä rakennettu. Sarat ovat kah-
dessa ryhmässä, joita erottaa kivillä
täytetty, mäkeä pitkin (luot - kaak)
juokseva oja; sarat taas juoksevat
päin vastaiseen suuntaan eli mäen
pääkki nütyn rantaan kahti (laun-
koill.) Rannan puolisat sarat ovat
rinteessä, metsänpuolisat mäen laella.
Kiviasien löytöpaikka on viimeksi maini-
tussa ryhmässä, kalmannella sarat-
la pohjanpuolisesta ylettoaidasta lukien.
Yletto tehtiin jo vanhan isännän laps-
suiden aikana noin 70 vuotta sitten. Sil-
loin oli paikalla myös näkynyt kiviä
ja on kansa arvellut jättiläisten sieltä
asuneen.

Kirkonkantin keskeltä lähtee sarkaa, ja-
ka on 71 met. pitkä, 10,40 leveä, kauraa
13 metrin pituiselta alalta. Kaakon puo-
lisen pyörätien viereen tehtiin E- ja J-ki-
vien välille 11 metrin pituisen ajanteen
jonka mustasta ruokamullasta heti
löydettiin pari astian kappaliita, ku-
vitettuja kirkonkannen tavallisilla pistos-
ornamentilla. Koska maa tämän mus-

Tan kerrakseen alla näytti aluvan yu-
naisista ~~tulen~~ palttamaa ^{pettua} Gietaa, levit-
telin kaivosta ja tutkittuun lastailla
ensiksi ainokastaan (15 à 20 cm^m vahvu-
sen) ruokamullan epäsaännälliseltä a-
latka, joka launais ylässä (E kiven lu-
na) on 1 1/2, vaan kaillispäässä 4,60 mtr.
leveä. Siitä löytyi, päitse jaukko sa-
viastian kappaleita, ukonkivisirpali-
ta, piikiveä ja yksi ukonkivestä ha-
kattu pieni ruulenterä.

3634:
1-10

Ruokamullan alla oli kaikkial-
la mainittua yunaisista maata, joka
isojen (0,60 à 0,80 m) ypellasta näkyviin
pistävien kivien ympärillä oli yunais-
sempaa ja vahvempaa eli syvempää
kuin muualla. Tätä kerrasta tutkin
täydellisesti melkein neliskulmaisel-
tä alatta C ja D kiven kaillispuolella
(pituus 5,40 ja 4,80, leveys 4,60 mtr). Musta
kerras räpättiin tarkkaan pois ja sil-
ten tutkittiin yunainen maa samoin
lastailla ensiksi 7 à 10 cm vahvuudelta
yli koko mainitun alan. Tämä maa-
kerras, jonka yinnassa sakran jäätet
selvään huomattiin pitkinä yhdensuun-
taisina murraksina ali siis veltelykseltä
jäänyt mullistamatta. Löydettiin taas
saviastian kappaleita ukonkivi- y.m.
kivisirpaleita. — Viimeksi tutkittiin
alimmainen 20 cm. yaksu osa yunaisista
kerrasta; siitäkin löytyi, pohjalta sa-
vimaata vastaan; muutamia astianpa-

3634:
11-29

3634:
30-49

lasia, isompi puitkivinen ruolentärki,
puitkivisipalaita y. m. rikkamisen kaut-
ta syntyneitä Skivipalasia.

A, B, C, ja D - kivien vierustais, a-
joita sakra ei ollut yhässyt täysin
Kynsimään ja hävittämään, oli hiukan
punaisen maan pintaa ylempänäkin
viele jätettä hūlita kivien ympärillä
tai toisella laidalla. Hiilet ja punai-
nen maa ulettuivat syvälle kivenkäl-
män allekin. B - kivien vieressä olevien
pienempien (noin hevasenpään kokoi-
sen) kivien alla oli punahtavan kel-
taista vaalempaa maata. Kun isot
A - ja B - kivet käännettiin, ei niiden
alustan keskellä ollut muuta kuin
tavallista kellehtävän ruskeaa vaalea-
ta hiettaa, vaan sivuilta oli ylatettua
punaista maata tunkeunut niin pitkäl-
le kuin mahdollista oli. Lähellä F ki-
veä, joka pyöränstä pistää näkyviin
ajaan, näkyi pyöränön pellon puoli-
sessa vertikaalipinnassa ainakin 25 cm.
paksu punainen maakerros, sen ja J -
kiven välistä, 0,70 mt^m levyistä, pyörä-
nön-kaistalettä en kuitenkaan tutkinut,
vaan luultavaa on että punamaa si-
näkin lisäntyy kivellesiäin. D - kivien
ympärillä ei maan punainen väri ol-
lut niin kirkasta, eikä samainen kerros
niin paksu kuin A:n ja B:n ympärillä.
D:n alus oli muistakseni savea. —
H:n kohdalla oli 30 a 40 cm^m syväinen

Sitä päätän
etteivät ne olleet
lihan tealenpidon
jälkeen tulleet, vaan
että ne olivat alkoi-
peräisiä pui-
hoollaan ja etten
niiden ympärillä
oli tulla viivetty

Kuappa täynnä kirkasta punaista
maata. Lieneekö pyöritänässä isompaa
kiveä ei voi tutkimatta tietää, pyöritä-
non pinnassa, joka on tasaista mu-
mea, ei sellaista näy. - Näistä sei-
koista käy selväksi että isojen kivien
vieressä tai ympärillä kauvan ai-
kaa on valkeita viritetty.

Punainen maa oli paikoin verrat-
tain kirkasta, paikoin laimeampaa
kellahtavaa väriä, mutta on niin ta-
saisesti levinnyttä, ettei mitään sel-
viä rajoja eri tulensija-alueiden välit-
tä voi huomata. B-, C- ja D- kivien
välillä oli ympäröitsvien punais-
ten kerrasten tasalla savikerras (n.
10 cm paksu), jonka päällä oli kellaht-
tavaa palanutta maata (n. 5 cm) ja
alla punahtavaa sekamaata, josta
löytyi yksi saviastiankappale. Tä-
ssä oli siis aikaisempi palanut ker-
ros peitetty savella ja sen päälle
taas syntynyt tai levitetty palanut-
ta maata.

Jos tämän lapoisten muinaisjään-
nästen tutkimisessa vasta epidetään
silmiä tuollaisia erittäviä maa-
kerraksia, voidaan kenties niiden a-
vulla saada selville vanhempia ja
myöhempiä kulttuurikerraksia kiin-
kaudella.

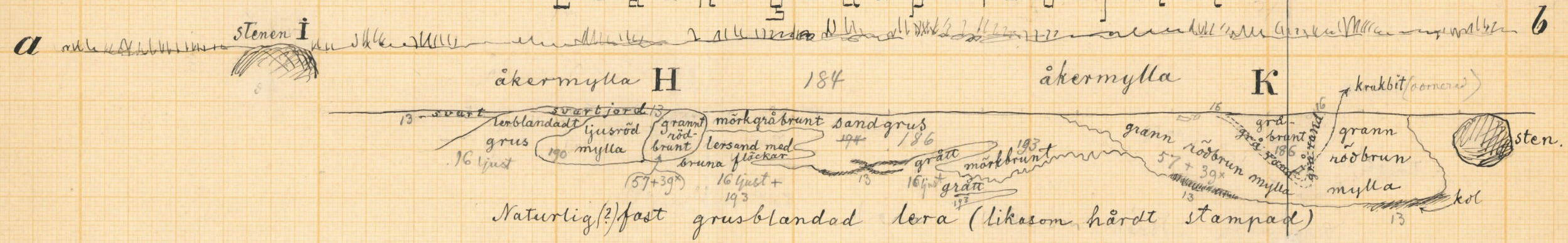
Päitse ne 8 kiveä, jotka asema-
piirräkselle ovat merkityt kolman-

(A-I)
nelle saralla, oli yksi niiden Kakai-
nen kivi ajan laidassa, toisen ja kal-
mannen sarau välillä. Samoin näkyi
keskellä neljättä sarkaa kaksi kiveä
lähitysten. Kun viimeksi mainittujen
kivien ja kalmannella saralla tuhkittu
paikan välillä paikallain lapialla koe-
ttelin maan laatua, huomasin että tuol-
la neljännelläkin saralla mustan suu-
kamullan alla oli samantilaista ypu-
naista maata, jota kalmannen sarau
kaivannassa ja alemme oppineet tunte-
maan. Huultavaa on että samantai-
sia puminaisten tuhkapiesien ympä-
röimiä keskuskiviä löytyy muualla,
kin näillä sarailta, vaikka Kasvavan
kauran vuoksi en voinut nähdä nii-
tä.

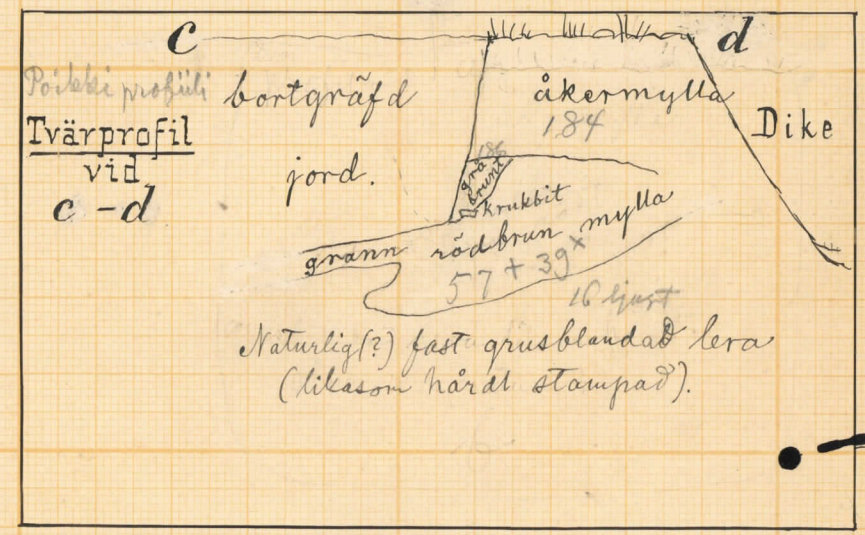
Yllämainittujen löydöillä on puuttelosa N° 3634.

Poikki-
profili
Tvär-
profilen
c-d

P i t k u s p r o f i l i
L - ä - n - g - d - p - r - o - f - i - l

Kyntöläispelto äker å Hinkusalmi hemmans mark vid
Osmanki sjö i Kiuruvesi socken. 3de teger.
Längd- och tvärprofiler emellan stenarne I och D.
Undersöktes sommaren 1899 af H. Appelgren.

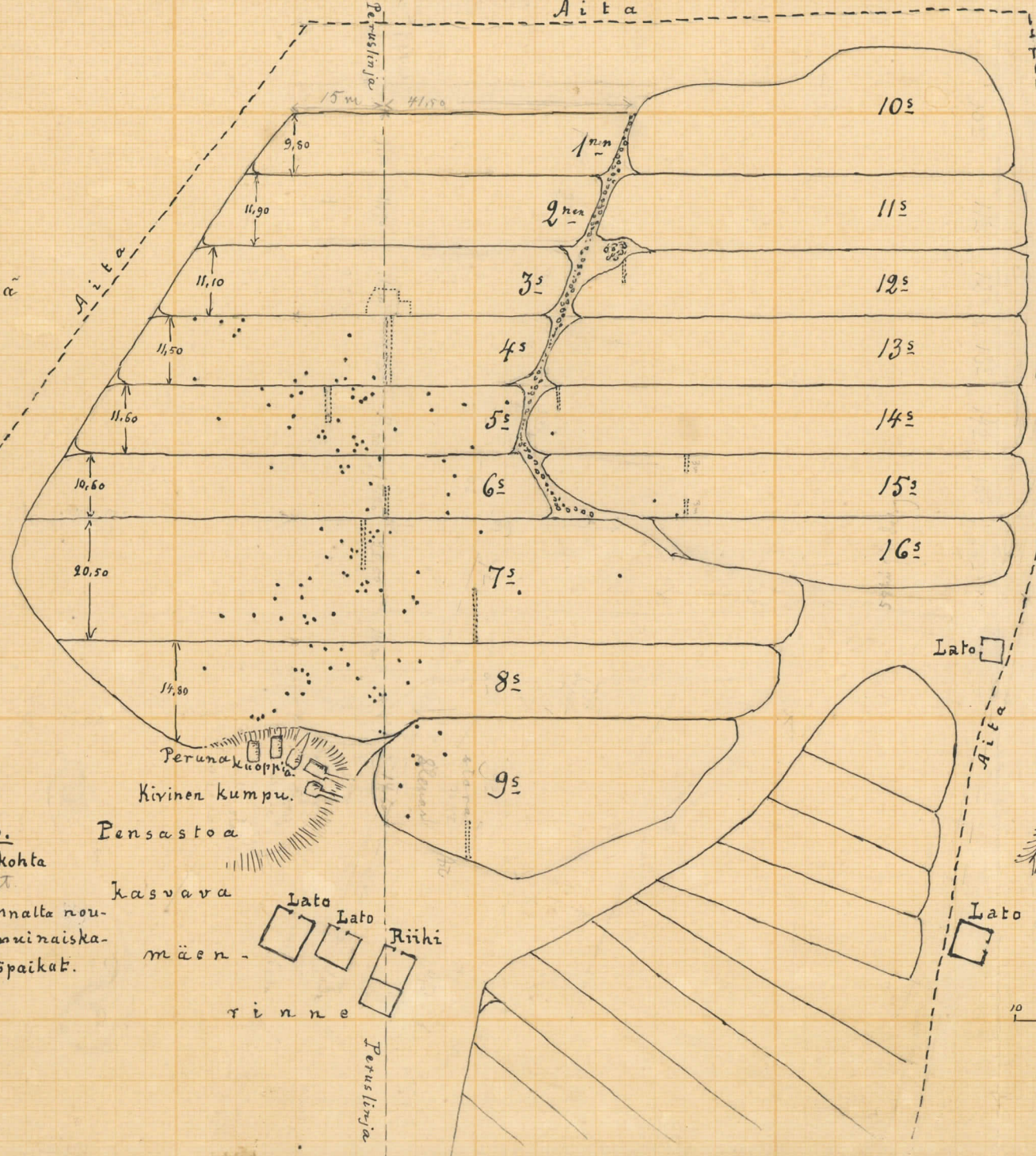

100 90 80 70 60 50 40 30 20 10 0 1 2 3 meter

Metsää

Aita

Metsää

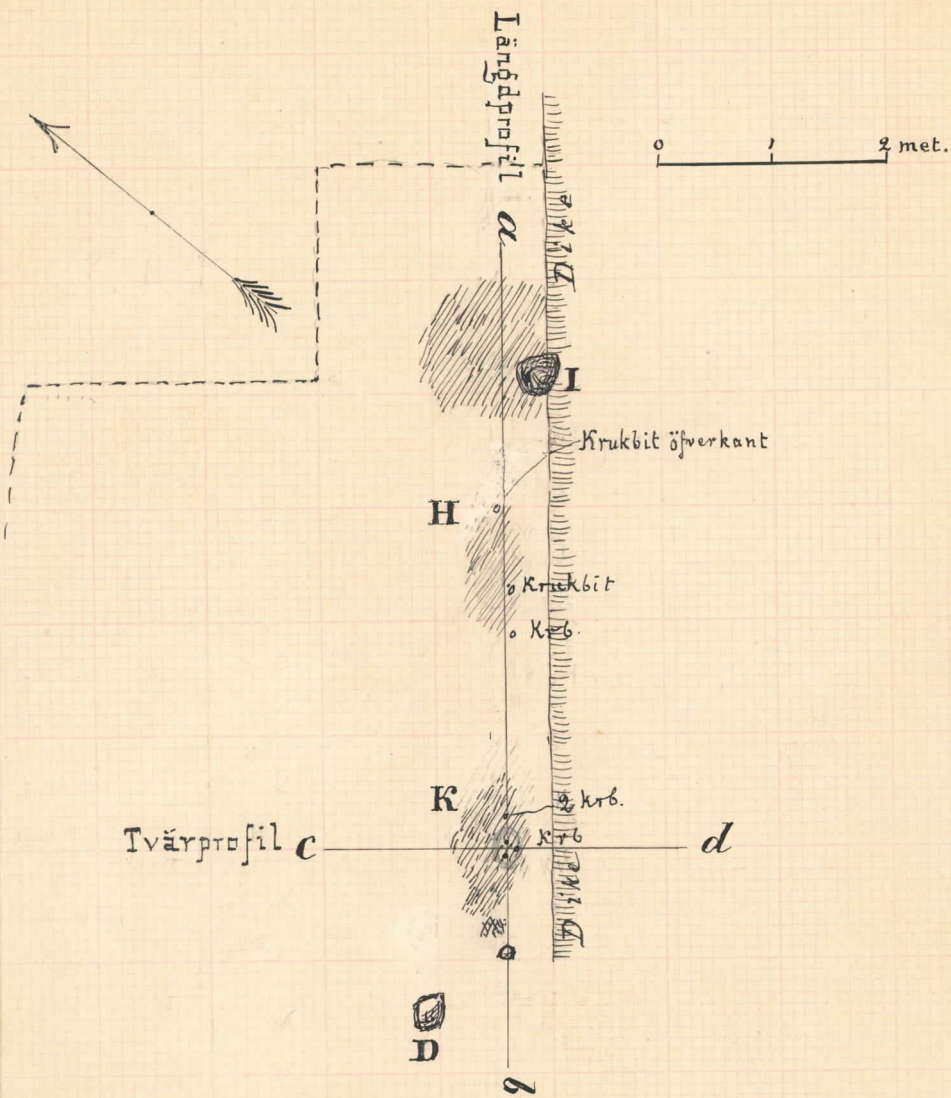

Selitys.

- Tutkittu kohta
untersucht
- Pellon pinnalta noukkittujen muinaiskalujen löytöpaikat.

Asemakartta
Kyntöläis- ja Riihipellosta
 Hinkusalmen maalla
 Kiuruvedellä,
 tehty Elokuisessa 1899
 Kjalmar Appelgren

10 5 0 10 20 30 40 50 mat.

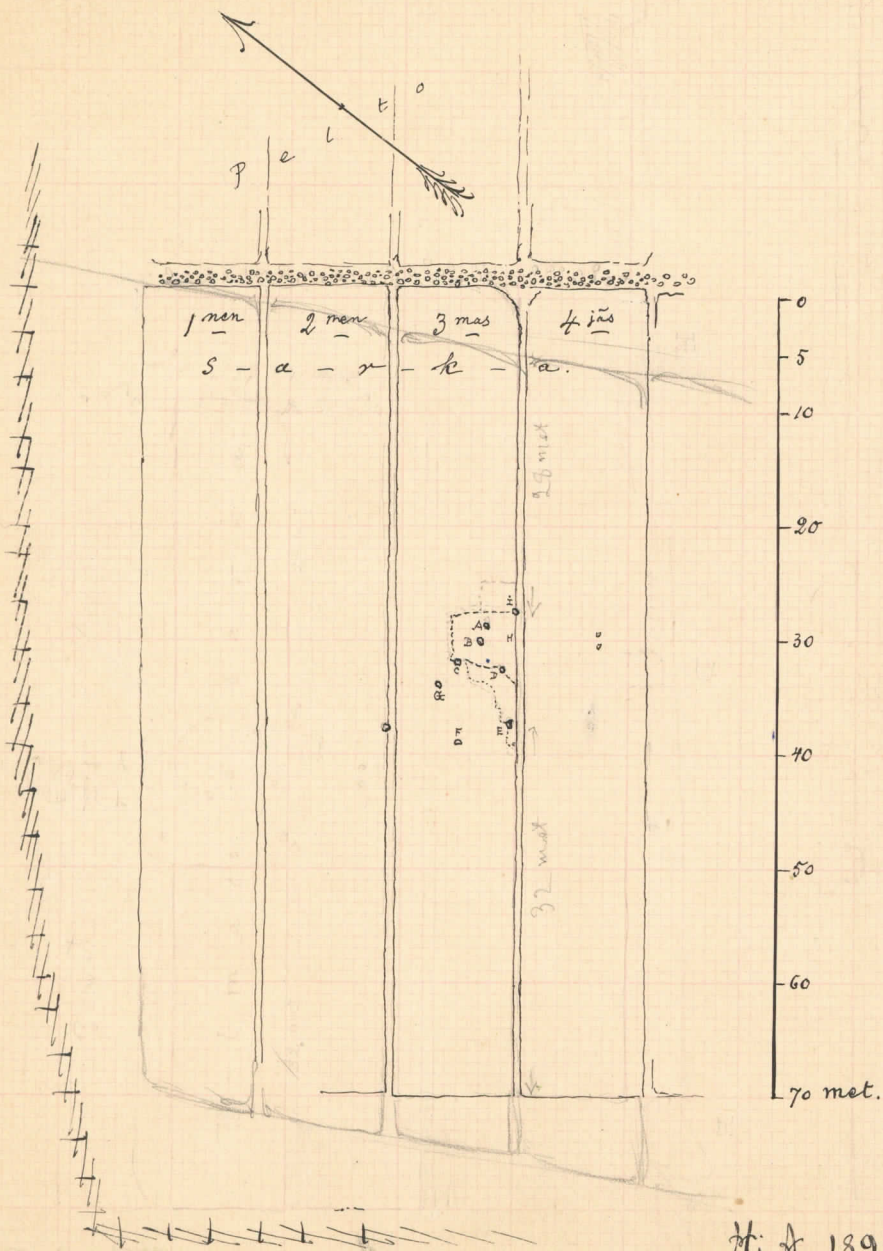

Kyntöläispelto åker å Hirnkusalmi hemmans
mark, Kiuruvesi socken, ^{vid} Osmanki sjö.

3^{dje} tegen.

1899. H. A.

Kyntöläis. eli Riihipellon neljä ensimmäistä sarkaa
Hinkusalmen maalla Kiuruvedellä.

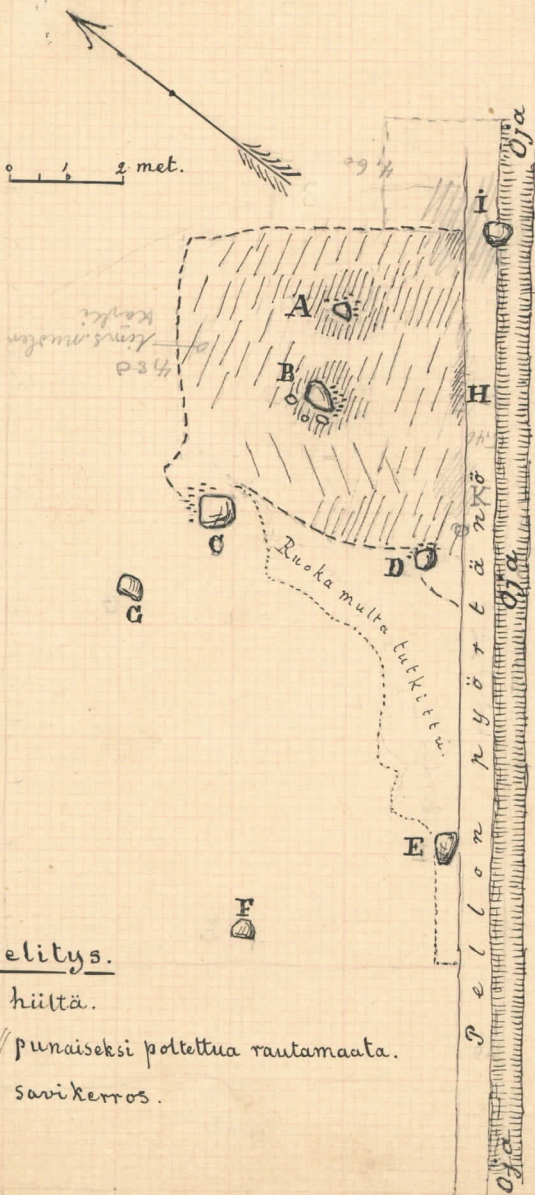

Hj A. 1898.

Kyntöläis- di Riihipellon kolmas sarka, kesällä
1898 tutkittu ala, Hinkusalmen maalla.

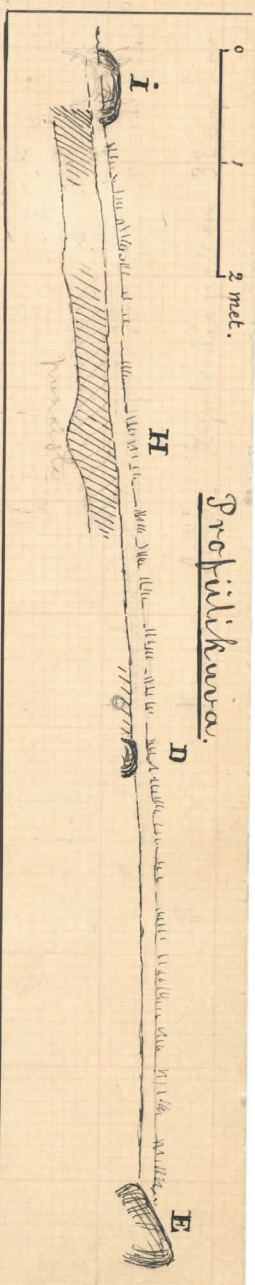
Kiuruvesi.

P e l l o n p y ö r t ä n ö

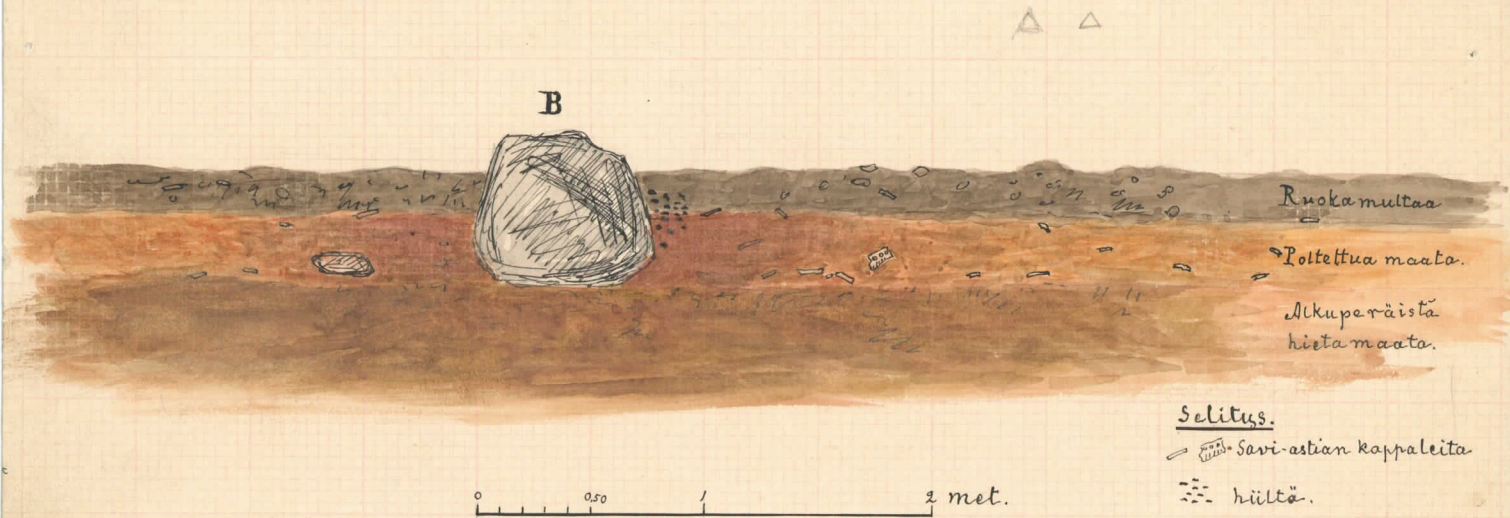
Selitys.

- hiltä.
- //// punaiseksi pottettua rautamaata.
- |||| savikerros.

Profiliikuva.

Hj. A. 1898.

Profülikuva B: kiven kohdalta Kyntöläispellolla
Hinkusalmen maalla Kiuruvedellä.

Kj. A. 1898.